

GERBEN BRUINSMA^a

Vertrouwelijke gegevens en integriteit in de criminologie: een praktijkvoorbeeld*

Panopticon, 35 (4), 336-343
© 2014 MAKLU | ISSN 0771-1409 | JULI 2014

- ^a Directeur, Nederlands Studiecentrum Criminaliteit en Rechtshandhaving (NSCR), Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek (NWO), Amsterdam; Hoogleraar Omgevingscriminologie, Vrije Universiteit Amsterdam (Corresp.: GBruinsma@nscr.nl).

ABSTRACT

Confidential data and integrity in criminology: a practical example

Criminology has to do with sensitive and confidential data. This contribution deals with the safe and integer storage and analyses of these data as daily practiced at the NSCR (the Netherlands). At that research a great number of quantitative and qualitative datasets are stored. It has a pragmatic policy based on simple rules to store these data safely in an internal storage, not connected to any university network or cloud. Staff members are not allowed to transport the data outside the institute and access from outside is prohibited. The NSCR has a protocol with the police and public prosecution about the use and storage of parts of their data. Furthermore, there are clear rules who has access and who has not. In the last part of the contribution the practice of working in groups of researchers is discussed, aiming at a minimum chance of fraud by individuals and to keep the institute integer in its scientific mission.

Keywords: integrity, security of data storage, protocols of integrity

Kernwoorden: integriteit, veiligheid van dataopslag, integriteitsprotocollen

1. Inleiding

Wij hebben als criminologen in ons vakgebied te maken met oneerlijke, gewelddadige, corrupte of stelende mensen. Wij proberen ze te begrijpen en na te gaan waarom en hoe ze ten koste van anderen geld, prestige of macht bemachtigen. Daar stellen we ingewikkelde theorieën en modellen voor op en doen er vervolgens empirisch onderzoek naar. Het normoverschrijdende gedrag dat we bestuderen behelst een zeer breed spectrum: van knoeierijen tot geweld, van lichte overtredingen tot genocide. Ook wetenschappers kunnen zich binnen hun werk aan oneerlijk gedrag schuldig maken. In Nederland bleek een psycholoog¹ delen van zijn boeken te hebben overgenomen uit ander werk, een sociaal psycholoog verzon jarenlang zijn onderzoekgegevens zelf om zijn gelijk te kunnen aantonen. In april van dit jaar werd een nieuwe zaak van fraude met gegevens bekend waarbij nu Amsterdamse sociaal psychologen zijn

* Met dank aan Catrien BIJLEVELD voor haar suggesties en voorstellen tot verbetering.

¹ In de inleiding van dit themanummer zijn enkele van die gevallen met naam en toenaam gemeld. Dat moet naar mijn oordeel volstaan.

betrokken. Een reumatologe veranderde 's nachts laboratoriumuitslagen in de door haar gewenste richting tot zij door bewakingscamera's werd gesnapt en een cultureel antropoloog promoveerde op een studie over een niet bestaand dorp. Recentelijk is ook een criminoloog in opspraak geraakt voor overschrijven, een zaak die de hele criminologiebeoefening raakt. Het is een illusie te denken dat de criminologie verschoond zou kunnen blijven van fraudeurs, oplichters of mensen die het met de waarheidsvinding in ons vakgebied niet zo nauw nemen. De redactie heeft in haar inleiding over het waarom al een en ander geschreven.

In deze bijdrage beoog ik antwoord te geven op de vraag van de redactie hoe wij (het Nederlands Studiecentrum Criminaliteit en Rechtshandhaving (NSCR)) ethisch verantwoord omgaan met (data bij ons) criminologisch onderzoek. Wij hebben daarover binnen het instituut geen diepgaande wetenschappelijke of ethische reflectie ontwikkeld maar een meer praktische waarin een dagelijks aansturende en controlerende beroepsmoraal centraal staat. Het NSCR is een nationaal onderzoeksinstituut op het gebied van de criminologie (een van de acht instituten van de Nederlandse Organisatie van Wetenschappelijk Onderzoek) dat in Amsterdam is gevestigd en dat de beschikking heeft over meer dan 100 databestanden; op het moment van schrijven lopen bijna 80 projecten waarvoor allerlei gegevens worden verzameld.

In de komende paragraaf leg ik kort uit hoe de zorg om integriteit in Nederland is georganiseerd. Er wordt onderscheid gemaakt tussen verschillende domeinen van zorg om integriteit en de denkbare nare gevolgen van integriteitschendingen. Vervolgens ga ik nader in op het NSCR: over welke soorten data het instituut beschikt en hoe we de veiligheid daarvan hebben georganiseerd. Het gaat in ons vakgebied om data die vrijwel altijd betrouwbaar van aard zijn, gevoelig zijn en die mensen of groepen kunnen schaden wanneer zij openbaar worden door nalatigheid of onnadenkendheid van de onderzoeker. Vervolgens bespreek ik de integriteit in de dagelijkse praktijk. De zorg daarvan hoort ook tot de verantwoordelijkheden van een organisatie en regelingen kunnen op organisatieniveau worden ingesteld om het risico op integriteitschendingen zo veel mogelijk te minimaliseren.

Ik ga daarbij van een aantal premissen uit. Om te beginnen meen ik dat de aard van ons onderzoeksobject dusdanig is, dat speciale regelingen nodig zijn. Ook ga ik er van uit dat onderzoekers gewone mensen zijn, en dat het maken van afspraken met individuele onderzoekers en het inbouwen van controlemechanismen nodig zijn omdat die kunnen helpen om het kwaadwillenden (of onderzoekers die onder enorme publicatiedruk staan) lastiger te maken over de schreef te gaan. We hebben daarvoor op het instituut diverse interne maatregelen genomen.

2. Zorg om integriteit van onderzoek is een zaak voor elke betrokkene

Integriteit in de wetenschap is niet een zaak van individuele afweging. Het is een van de kernwaarden van wetenschapsbeoefening. Wetenschapsbeoefenaren die de zaak beduvelen, veroorzaken op korte en lange termijn schade bij de wetenschapsbeoefening in het algemeen, bij hun eigen discipline, instituut of departement of bij zich zelf. Er bestaan voorschriften en regels die door iedere wetenschapsbeoefenaar moet worden nageleefd om op lange termijn de geloofwaardigheid van de wetenschap overeind te houden.

Als gevolg van enkele affaires zijn binnen Nederland de belangrijkste organen voor wetenschappelijk onderzoek, de Koninklijke Academie voor Wetenschappen (KNAW), de Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek (NWO) en

de organisatie van Nederlandse universiteiten (VSNU) actiever geworden en hebben zij in het kader van integriteit aanbevelingen gedaan en regels opgesteld waaraan wetenschapsbeoefenaren moeten voldoen. Een rapport van de VSNU uit 2004 is in een herziene versie in 2012 opnieuw uitgebracht (VSNU, 2012 (2004)). De KNAW heeft vervolgens een rapport opgesteld hoe met wetenschappelijke onderzoekgegevens moet worden omgegaan (KNAW, 2012) en een verklaring opgesteld waaraan onderzoekers moeten voldoen die in opdracht onderzoek verrichten (KNAW). Zeer recentelijk zijn er twee besluiten genomen. Een behelst het gezamenlijke standpunt dat de kwaliteit van een onderzoeksinstituut of een universitair departement vanaf nu niet meer op het *aantal* publicaties zal worden afgemeten. Dat is een heel belangrijk besluit omdat het bevestigt dat een hoge druk tot publiceren de kans op integriteitschendingen vergroot. Men stelt binnen deze belangrijke organisaties voor wetenschapsbeoefening dat de balans in Nederland te ver is doorgeschoten². Dat wordt dus nu als ongewenst gezien voor de ontwikkeling van de wetenschap op langere termijn. Het andere besluit behelst een nieuwe richtlijn hoe te citeren en hoe en in welke mate gebruik mag worden gemaakt van eigen oude teksten voor nieuwe publicaties zonder dat er sprake is van plagiaat (of zelfplagiaat) (KNAW, 2014). Met name het gebied tussen hergebruik en zelfplagiaat is een lastige. Verder zijn er in Nederland conferenties en discussies georganiseerd rondom integriteit in de wetenschap.

Deze activiteiten laten zien dat men in Nederland op landelijk niveau kwesties van integriteitschending steeds ernstiger neemt. Dat is ook hard nodig want integriteitschendingen van een enkeling schaden ieder binnen de wetenschap. De buitenwereld wantrouwt als gevolg van integriteitschendingen de geproduceerde kennis. Is die onderzoekuitslag misschien niet verzonnen? Of komt dit resultaat de onderzoeker soms goed uit? Heeft de onderzoeker niet vooral de wensen van de opdrachtgever verwoord? We moeten er met zijn allen voor zorgen dat zulke bedenkingen geen gemeen goed worden.

Die zorg om integriteit speelt zich in de wetenschap op verschillende domeinen af. In het *algemene* domein van de wetenschap ondermijnt elke integriteitschending het vertrouwen van de maatschappij (van politici tot burger) in de wetenschap. In dit overkoepelende domein moet ervoor worden gezorgd dat er voor iedere wetenschapsbeoefenaar verplichtende regels worden voorgeschreven en aanbevelingen hoe integer te handelen. Die regels moeten ervoor zorgen of bevorderen dat de waarheidsvinding op geen enkele wijze structureel of tijdelijk wordt ondermijnd. In het *disciplinaire* domein leiden integriteitschendingen tot wantrouwen tegen een specifieke discipline (zoals groeiend wantrouwen tegen de experimentele sociale psychologie als gevolg van de datafraude van een sociaal psycholoog). Onderzoekuitslagen van de betreffende discipline worden mogelijk daarna door de buitenwereld blijvend in twijfel getrokken, vakgenoten zouden door andere wetenschapsbeoefenaren niet meer serieus kunnen worden genomen, onderzoekvoorstellen niet meer gehonoreerd en de hoeveelheid onderzoeksgelden mogelijk verkleind. Ernstiger consequenties zijn denkbaar al hebben we daarvan nog geen concrete voorbeelden gezien. In het *organisatiele* domein kan een integriteitschending van een staf lid ernstige gevolgen hebben voor het onderzoeksinstituut of departement waaraan hij of zij is verbonden. In het ernstige geval kan de onderzoeksgroep worden opgeheven. In het *onderzoekers* domein leiden integriteitschendingen tot ernstige beschadiging van de onderzoeker(s) in kwestie.

² Zo meldde een medicus trots in een landelijk dagblad dat hij al jarenlang jaarlijks gemiddeld 138 artikelen publiceerde! Hoe je elke drie dagen een artikel kan schrijven én geaccepteerd worden door tijdschriften, is voor velen een raadsel.

Ontslag is gebruikelijk en de kans om daarna nog ergens als wetenschapsbeoefenaar aan de slag te komen is vrijwel nihil. In het domein van de *onderzochte* kunnen integriteitschendingen eveneens leiden tot ernstige schade: zijn of haar privacy is geschaad, en het uitlekken van betrokkenheid bij criminele activiteiten kan weer (zeer verstrekende) gevolgen hebben op diverse terreinen. De gevolgen van fraude worden nog groter voor onderzochten wanneer bijvoorbeeld behandelingen worden uitgevoerd of afgewezen op grond van frauduleuze gegevens.

Als er integriteitschendingen zijn binnen de criminologie dan raakt dat dus ons allen die daarbinnen werkzaam zijn³. Elke onderzoekgroep, elk instituut en elke onderzoeker heeft daarom een verantwoordelijkheid voor de bewaking van integriteit en moet die bewaking hoog op de agenda hebben staan. Hoe vertaalt zich dit nu specifiek voor de criminologie? Welke risico's worden er nu concreet gelopen en wat zou ondernomen kunnen worden om het risico op dat soort schendingen te voorkomen?

3. Integer omgaan met data

Criminologische onderzoekers werken doorgaans met twee soorten gegevens: gegevens die zij zelf verzamelen en gegevens die zij van justitiële, overheidsorganen of gezondheidsinstanties hebben gekregen: politiegegevens, gegevens uit strafbladen of uit strafdossiers waarin de persoonlijke levenssfeer uitvoerig wordt beschreven, ziektebeelden of gegevens over de (mogelijke) detentie. Zij werken dan met extreem privacygevoelige gegevens. Het NSCR beschikt ook over veel en gevarieerde data. We hebben grote bestanden van politie, justitie en gevangeniswezen en TBS instellingen met daarin (administratieve) gegevens over verdachten en veroordeelden, eventuele behandelingen en testen. We hebben ook bestandsgegevens van allerhande experimenten die we hebben uitgevoerd. Het NSCR beschikt daarnaast over aanzienlijke hoeveelheden kwalitatieve data, zoals observatieverslagen, dagboeken en bandopnamen van langdurige gesprekken met slachtoffers en daders of hun familieleden. Ten slotte zijn bij ons opgeslagen data die afkomstig zijn van beeldopnamen (video of CCTV) en in het kader van politieonderzoek verzamelde DNA sporen. Zoals gezegd, buitengewoon gevoelig materiaal waarmee zeer zorgvuldig moet worden omgegaan.

Een eerste zorg die de criminologische onderzoeker en daarboven zijn of haar instituut daarmee heeft, is waarborgen dat die gegevens niet in verkeerde handen vallen. Nimmer mogen die bestanden terecht komen bij bedrijven, media of andere overheidsinstanties. Bij het NSCR gaan we nog een stap verder. Die gegevens mogen alleen worden ingezien door de onderzoeker(s) die voor het gebruik van die gegevens specifiek toestemming van het College van Procureurs-generaal of van de nationale politie hebben gekregen. Voor elk nieuw onderzoek (of nieuwe vraagstelling) is opnieuw die toestemming vereist. We hanteren intern het principe van 'need-to-know' en niet van 'nice-to-know': slechts die onderzoekers krijgen toegang die daartoe gemachtigd zijn en voor wier onderzoek inzage van de gevoelige gegevens een *must* is.

Op het NSCR hebben we daartoe het volgende systeem ontwikkeld. Om te beginnen worden personalia en tot personen herleidbare gegevens slechts gebruikt in de fase van het onderzoek waarin zij onontbeerlijk zijn. Dat kan zijn als strafbladen of vroegere

³ Ik laat alle commerciële bureaus en niet-academische instellingen buiten de bespreking. Nederland kent in tegenstelling tot België een levendige markt van commerciële bureaus die in opdracht van bedrijven en van overheden allerhande onderzoeken uitvoeren (BRUINSMA & WALGRAVE, 2009). Voor een deel zijn die wetenschappelijk en raken ze de criminologie. Ik laat ook hogescholen buiten beschouwing. Hogescholen werpen zich via lectoren op het zogenaamde toegepaste onderzoek. Ik heb daar onvoldoende zicht op om daarover iets te melden.

woonadressen opgezocht moeten worden, als dossiers geanalyseerd moeten worden, als personen benaderd moeten worden. Vanaf het ogenblik dat de gevoelige en overige gegevens zijn verzameld, worden de personalia en tot personen herleidbare gegevens van de dataset ‘afgeknipt’. De personen krijgen een unieke code en de gegevens krijgen die ook. De gevoelige, identificeerbare persoonsgegevens worden elders opgeborgen, en wel achter drie sloten⁴. Dit is een vuistregel die ook de politie hanteert voor de opslag van vertrouwelijke gegevens. Achter de beveiligde voordeur van ons instituut bevinden zich dus nog twee deuren die iemand door zou moeten om de gevoelige gegevens in te zien. De opslag van die digitale gegevens gebeurt in een gesloten netwerk (los van welke universitaire instelling ook) dat alleen via wachtwoorden vanuit de eigen kantoorruimte is binnen te komen. Vanuit huis of vanaf een andere werkplek is het onmogelijk bij de data te komen. We hebben ook afgesproken dat onze data nooit in een ‘cloud’ mogen worden geplaatst (zelfs niet een onderdeel). We hebben dan geen zicht meer op wat er met die gegevens gebeurt, waar en door wie ze worden opgeslagen en waarvoor ze worden gebruikt. Recente onthullingen over de spionagepraktijken van de NSA, Google, Facebook of AIVD op het internet hebben ons nog alerter gemaakt. Het instituut is uiteindelijk verantwoordelijk en daarom worden die gegevens alleen daarbinnen opgeslagen en niet bij derden.

De tweede regel die uit het voorafgaande voortvloeit, is dat data en zeker persoonsgegevens nooit mee naar huis mogen worden meegenomen (op usb-stick, laptop of via internet). Mensen die thuis willen werken kunnen dat dus alleen doen op onderdelen van een SPSS dataset waar geen enkele tot personen of specifieke woon- of werkadressen herleidbare informatie in zit. Dat criterium is vrij streng: we hanteren namelijk niet alleen dat de gegevens anoniem zijn, ze mogen ook niet herkenbaar zijn, en zelfs niet herleidbaar. Wij zijn ruimhartig in het gebruik van onze datasets door externe onderzoekers van universiteiten en onderzoeksinstituten, maar door een derde mag niet te achterhalen zijn wie de personen zijn op wie het onderzoek is verricht. Voor onze houding is lering getrokken van het Rochester project in de USA (zie voor meer informatie over dit project ccjs.umd.edu/thornberry) waar de onderzoekers hun SPSS-matrix met basisgegevens op de website hadden geplaatst voor externe criminologen om er verdere analyses op te kunnen uitvoeren (persoonlijk gesprek met professor THORNBERRY). Binnen enkele dagen hadden commerciële bedrijven de waarden van de variabelen zo aan elkaar gekoppeld dat zij ongeveer 90% van de respondenten konden identificeren. Een les die iedere criminoloog zich ter harte moet nemen.

4. Integriteit in het dagelijkse werk

Het voorgaande heeft nog slechts betrekking gehad op de integere opslag⁵ van de data (bescherming van onderzochte personen). Maar hoe zit het met integriteit op de werkvloer?

Om te beginnen moet iedere werknemer een Verklaring Omtrent het Gedrag (VOG) van de gemeente kunnen overleggen bij aanstelling. Dat geldt ook voor interviewers en anderen die ook maar enigszins in contact kunnen komen met gevoelige gegevens (al

⁴ Dit geldt vanzelfsprekend ook voor alle strafdossiers en kwalitatieve data waarvan geen personalia kunnen worden verwijderd.

⁵ Ik laat de bespreking van de integere zorg van het instituut voor degenen die de gegevens verzamelen, buiten mijn bijdrage. Interviewers en observanten lopen soms risico's wanneer zij data verzamelen. Dat betekent dat onderzoekers en onderzoeksassistenten niet alleen getraind worden in de dataverzameling voor de studie, maar dat zij ook getraind worden – waar nodig – in veiligheidsprotocollen.

is het maar tijdelijk). Een dergelijke verklaring zegt slechts iets over iemands verleden. Ieder lid van de (tijdelijke of vaste) staf moet daarom ook een geheimhoudingsverklaring tekenen. Bij het tekenen van die verklaring wordt uitgelegd dat we geheimhouding breed opvatten: het gaat niet alleen in strikte zin om het niet loslaten van informatie uit onze gevoelige bronnen (dus ook geen berichten via privéadressen van Twitter of Facebook!), het gaat ook om respect bij de omgang met individuele respondenten, groepen of organisaties. Wij willen dus geen werknemers die bijvoorbeeld flauwe grappen maken of anderszins denigrerend spreken over onze onderzoeksobjecten.

Vanzelfsprekend is een dergelijke verklaring een intentieverklaring en biedt hij geen garantie. Nog steeds bieden al deze maatregelen geen bescherming tegen doelbewust manipuleren van gegevens, of knoeien met verslaglegging. Men zou zelfs kunnen stellen dat het risico op knoeien groter is binnen de criminologie dan binnen andere disciplines, omdat we met zulke 'bijzondere' populaties of met geheime gegevens werken. Wie krijgt de respondent nog te pakken om na te gaan of het interview wel is afgenomen die na 13 keer eindelijk zo ver was te krijgen om dat interview te geven? Heeft het zin een respondent opnieuw met een dobbelsteen te laten gooien in een randomized response setting? Werken standaard controleprotocollen (zoals een random deel van de respondenten terugbellen of mailen om te vragen hoe zij het interview ervaren hebben) als de respondenten zwervend zijn, geen telefoon of mail hebben, of extreem wantrouwend zijn? En is het wel doenlijk om de met behulp van etnografische methoden verzamelde gegevens te 'controleren'? Soms zijn gegevens over bijvoorbeeld georganiseerde misdaadgroepen of terroristische groepen of overheden en bedrijfsleven zo geheim dat replicatie vrijwel onmogelijk wordt. De criminologische onderzoeksgroep FIJNAUT van de Parlementaire Enquête 'Opsporingsmethoden' in 1995 had daar bijvoorbeeld mee te maken (BOVENKERK *et al.*, 1996; FIJNAUT *et al.*, 1996).

Hoewel daartoe vooraf niet zo opgezet, denken we dat de cultuur waarbinnen in ons instituut gewerkt wordt in teams, in samen- en tegenspraak, al een aanzienlijk deel van het probleem tackelt. De standaard is data verzamelen en analyseren in groepen van onderzoekers en assistenten, bij zeer hoge uitzondering alleen werken (hoe kleinschalig de dataverzameling ook is), de sfeer is open en gestimuleerd wordt dat we elkaars werken onderling kritisch beoordelen. Dat is een keuze. We hadden ook kunnen kiezen voor een cultuur van afdelingshoofden die per onderzoek protocollen moeten afvinken. Daarvoor in de plaats lijkt het meer een cultuur van zelfregulering. In een dergelijke cultuur blijkt solistisch gloriëren van eenlingen zeldzaam en lijkt het risico van zelf data verzinnen navenant kleiner.

5. Zijn we er zo?

Er zijn nog wel wat noten te kraken in de criminologie. Opvallend is dat we wel een eigen vereniging van criminologie hebben, maar dat we slechts beschikken over het 'rode boekje' uit ongeveer 1980 dat is opgesteld naar aanleiding van de affaire BUIKHUISEN⁶. De daarin besproken ethiek handelde meer over de bescherming van onderzoekers tegen biologisch onderzoek dan over hoe te voorkomen dat wordt overgeschreven of gefraudeerd. Ik vermoed dat slechts enkele oudere criminologen van het bestaan van dat boekje afweten. De meeste criminologen werken in Nederland dus zonder een

⁶ Hem werd in de eind jaren '70 door de media en enkele criminologen biosociaal onderzoek aan de Leidse universiteit onmogelijk gemaakt. Naar aanleiding van BUIKHUISEN zijn plannen heeft de Nederlandse Vereniging voor Kriminologie (toen met een K) een aantal ethische regels voor criminologisch opgesteld.

eigen disciplinaire beroepsethiek. Dat is des te verwonderlijk aangezien – zoals we boven lieten zien – er een stevige spanning zit op de vertrouwelijkheid waarmee we met de door ons verzamelde gegevens moeten omgaan in combinatie met strafbaar gedrag en controleerbaarheid van diezelfde gegevens. Voor zover ons bekend is de Faculteit der Rechtsgeleerdheid aan de VU de enige juridische faculteit die een eigen Commissie Ethiek Rechtswetenschappelijk en Criminologisch Onderzoek heeft. Hoewel nergens toe verplicht, meldt het NSCR vrijwel al zijn onderzoek daar aan ter toetsing vooraf of aan ethische regels is voldaan. In bepaalde gevallen leidde dat voorleggen tot de aanscherping van een aantal regels over bijvoorbeeld het transport van data en tot extra regels om schendingen van privacy te voorkomen. Deze praktijk ervaren wij als buitengewoon zinvol en nuttig, ook al levert deze procedure voor de betrokken onderzoekers meer werk op.

Maar dan zijn we er dan? Natuurlijk niet. Overschrijven uit andermans werk is moeilijk tegen te gaan door een organisatie. Kritisch meelezen van elkaars teksten helpt vermoedelijk tegen het kopiëren van grote tekstdelen van een ander. De sterke schakel van elkaar op de werkvloer vertrouwen schenken en bouwen op elkaar expertise is tevens de zwakke schakel binnen de wetenschap. Zonder vertrouwen is er geen samenwerking mogelijk. (Senior) onderzoekers moeten het goede voorbeeld aan de jonge generaties geven. Zelf uitstralen dat zij voor zichzelf niet accepteren dat er stukjes tekst van een ander in hun publicaties staan. Zij moeten ook het voorbeeld geven aan de jongere generaties dat de analyse van data nooit tot een bepaalde gewenste conclusie mag leiden en dat waarheidsvinding altijd voorop staat. Niet zo maar elke analyse op voorhand aannemen. Altijd verder zoeken naar het beste. Dat is hun taak.

6. Tot slot

Wetenschap had in het verleden lang een hoge status in ons land. Een hoogleraar scoorde altijd hoog op de maatschappelijke prestigeladder. Dat is niet meer zo in het begin van de 21^e eeuw. Evenals rechters, burgemeesters en bankiers worden wetenschapsbeoefenaren meer en meer gedwongen publiekelijk verantwoording af te leggen over de keuzes binnen hun werk, hun methoden van onderzoek en de betrouwbaarheid en geldigheid van hun conclusies. Daar is niets mis mee, want wetenschappelijke kennis moet openbaar en controleerbaar zijn (POPPER, 1974; 1975; SWANBORN, 1987). Wetenschap is de best bestaande manier van kennisontwikkeling waarover de mensheid beschikt (BIJLEVELD, 2009). Waarheidsvinding kan alleen worden gediend wanneer aan de wetenschappelijke spelregels wordt voldaan. Frauderende en overschrijvende wetenschapsbeoefenaren geven voeding aan de gedachte dat iedereen in de wetenschap maar wat doet, het eigenbelang boven dat van het vak plaatst en via oneerlijke manieren probeert carrière te maken, bekend te worden of te voldoen aan de hoge eisen van de universitaire bureaucratie. Het mag niet zo zijn dat integriteitschenders het beeld van ons werk als criminoloog bepalen. We moeten dus, zoals in deze bijdrage is betoogd, de zorg om integriteit in ons vak zeer hoog nemen en er allemaal actief aan meedoen om die integriteit voor jezelf en je collega's te bewaken en te stimuleren. Dag in, dag uit. Die zorg mag niet worden overgelaten aan ambtenaren. Zelf (landelijk of via ESC) moeten we de regels opstellen, zelf moeten we de regels handhaven, en zelf aanscherpen wanneer nodig. Als anderen zich daarmee gaan bemoeien, krijgen we te maken met geïnstitutionaliseerde vormen van wantrouwen die haaks staan op een van de pilaren van ons werk: vertrouwen. Collega's moeten elkaar kunnen vertrouwen als data worden verzameld, als data worden opgeslagen, als analyses worden uitgevoerd

en wanneer gezamenlijk teksten worden geschreven. Het peer review systeem kan oneerlijkheid achteraf er niet (geheel) uitzuiveren. Wel kunnen we ons werk binnen instituten en universiteiten zo organiseren dat de kans op integriteitschendingen kleiner wordt. Dan moeten we dat ook doen. Ook in de toekomst moeten burgers, bedrijven en overheden er van op aan kunnen dat wanneer criminologen zaken uitzoeken en onderzoeksresultaten publiek maken, zij dat op een eerlijke en controleerbare manier hebben gedaan. Daar hebben we allemaal op de lange termijn het meeste baat bij.

Referenties

- BIJLEVELD, C.C.J.H. (2009). *Methoden en technieken van onderzoek in de criminologie*. Den Haag: Boom Juridische uitgevers.
- BOVENKERK, F., FIJNAUT, C.J.F.J., BRUINSMA, G.J.N. & VAN DE BUNT, H.G. (eds.) (1996). *De georganiseerde criminaliteit in Nederland : Het criminologisch onderzoek voor de parlementaire enquetecommissie opsporingsmethoden in discussie*. Deventer: Gouda Quint.
- BRUINSMA, G.J.N. & WALGRAVE, L. (2009). Institutionaliseren van de criminologie in Nederland en Vlaanderen: Laveren tussen overheid en autonomie. *Tijdschrift voor Criminologie*, 51(2),134-152.
- FIJNAUT, C.J.C.F., BOVENKERK, F., BRUINSMA, G.J.N. & VAN DE BUNT, H.G. (1996). *De georganiseerde criminaliteit in Nederland: het eindrapport*. 's-Gravenhage: SDU.
- KNAW (2012). *Zorgvuldig en integer omgaan met wetenschappelijke onderzoeksgegevens*. Amsterdam: KNAW.
- KNAW (2014). *Correct citeren*. Amsterdam: KNAW.
- KNAW (z.j.). *Verklaring van wetenschappelijke onafhankelijkheid*. Amsterdam: KNAW.
- POPPER, K.R. (1974). *Conjectures and Refutations. The Growth of Scientific Knowledge*. 4 ed. London: Routledge & Kegan Paul.
- POPPER, K.R. (1975). *The Logic of Scientific Discovery*. 8 ed. London: Hutchinson.
- SWANBORN, P.G. (1987). *Methoden van sociaal-wetenschappelijk onderzoek : nieuwe editie*. Meppel: Boom.
- VSNU (2012) (2004). *De Nederlandse gedragscode wetenschapsbeoefening. Principes van goed wetenschappelijk onderwijs en onderzoek*. Amsterdam: VSNU.